

Edebiyat

HAKAANİ ŞİRVANİ

- II -

Prof. Dr.
Ali Nihat TARLAN

51 — Murakabeyi bir yatak odası yap. Şu şart ile ki hergün yüzünden ona yaygı, kirpiğinden süpürge yapacaksın.

52 — Felek eşkiyası senin ömrünün atını alıp götürdüler. Bu samanlıktan (dünya) artık ne bekliyorsun? Bu samanlığın müstemilatından bulunduğu hana kıtlık düştü.

53 — Feleğin temelinden yaktığı bir evin eşyası arasında arpa bulamazsın (yani hiç bir şey). Tufanın viran ettiği tandırda ekmek göremezsin. (..... Tandırın kaynamasıyla tufan başladı.

54 — Dünyayı inceden inceye (arpa arpa) gördün. Bu harmanda arpan yok. Mademki arpayı terkettin; çiftçinin ekmeğini bir arpaya satın alma (on para verme).

55 — Bir aklı sar'a ilettiler sardı zaman, ister başı gitsin ister sarığı. Bir mala hırsız dadandı mı ister eşeği, ister palanını alsın.

56 — Felek dahi hasisin biridir. Öyle hasisdir ki duran sofracı başısı misafiri kovmak için kapısına gece ve gündüzden birer köpek başlamıştır.

57 — Bu alacak köpekden korkmaz mısın? O köpek senden evvel nice kükreyen, diş gıcırdatan arslanları parçalamış, dişlerini sökmüştür.

58 — Bu pırasa renkli çarh üzerinde bir başakdan çıkmış iki ekmek görürsün. (Güneş ve Ay) Onun bu iki ekmeğinden tencere ki bir keşğine (Arpa, nohut ve bakladan yoğurulmuş bir yemek) elde edemezsin.

59 — Gecenin bu sofraya üzerine serptiği kırpıntılara (yıldızlar) bakmak. Anbarındaki kepekli un İsa'dan dilenerek aldığı şeydir (Kehşekan).

60 — İhtirasın cenaze namazını kıl desem, nasıl abdest alacaksın? Alemde su kıtlığı (hayasızlık) var. Sakinleri de hayz halindedirler.

61 — Toprakla teyemmüm et desem, nasıl teyemmüm edersin? Zira bu çölün toprağı öldürülenlerin kanına bulanmıştır.

62 — Nefsine, tenine tapınanların tiyeni çöplükde açılmış güle benzer. İçi habaset ve pislik, dışı ise altın ve mercan (Gülün tohumları sarı, kendisi kırmızı).

63 — Senin emirin sofraya açarsa hırs ve tamah köpekleri bayram ederler. Sen arslansın; Oruç tut, onun yedi türlü yemeğine (yedi iklim, yedi felek, bir de Cemşid'in icad ettiği yedi türlü yemek) kıymet verme!

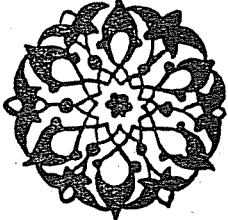
64 — O (emir) şana şüpheli ve kirli cihan ni'metlerini sevdirebilir; elinden temiz Cenneti alır. Ne abdestten ne de abdest ibriğinden utanır.

65 — O emir keşke bu dünyada, bu murdar dünyada bu kadar şarap ve meze yemekten ne fayda elde edebileceğini bilseydi, ne yazık ki bilmez.

66 — O emire söyle: «Derenin içinde bir köpek ve bir leş var. Köpek evin haricinde dolaşır. Sen onu içeri alıp sofrana oturtma!

67 — Kaplumbağa kabuğunun içinde ölür. Amma yılan deri değiştirir. Yılandan da aşağı değilsin. Bu postun içindekilerle nasıl beraber kalıyorsun (Deri değiştirmiyorsun).

68 — Müslümanlık da'va etmeden evvel o Şeytan'ı öldür veya bağla. Ya hükmün altına al, yahut kov çıkar.

69 — Senin nefse hâkim olan canın mademki Cennet'e gidecektir. Senin için çalışan hasselerini (Duygular hizmetkâra benzetiliyor), zindanda mahbus bırakma; onları azad et.

70 — Zira padişah gurbetten memleketine avdet edince en yakınlarının mahbusda kalmaları ve padişahın kendi bıraktığı sarayını düşünmemesi güzel bir şey değildir.

71 — Bu âlemde dışarı çık ve o âlemin en yüksek noktasına ulaş. Zira gönül bunun ikisinden de müstefizdir. Onu bu ve o âlemden daha yüksek bil.

72 — İki âlem nedir? Hakkın irade terazisinin iki kefesini. Onu terazi ile tartan (hakiki değerini öğrenen) bu kefelelerin dışındadır.

73 — İki âlemde ev yapıp oturan (dünya ve âhiret'e gönül bağlayan) kadındır, erkek değildir. Mizan (terazi) perende nahit (Zühre yıldızı kadındır) vardır. Kivan (Zuhal yıldızı, erkektir) değil.

74 — Hesap yapanlar (muhasipler) yıldızları hesaplayanların üzerine kum bulunan tahtaları gibi erlerin ayak toprağını başına tac et. Eğer sana altın tac verseler başını geri çek ve onu kabul etme. (Muhasibler tahta üstüne kum serip o kum üzerinde gökyüzünün resmini çizerlermiş).

75 — Sultanlık tacının aldattığı adam derviş değildir. Derviş fakirlik ile sultanlığı bir gören adamdır.

76 — Bundan daha yüksek ibr zümre görürsen ki (Bu zümre peygamberlerdir.) orada sultan gönüllü bir derviş vardır. Onun saltanat tâci, fakir ayağının toprağı manzarasını gösterir.

77 — Ahmed Mürsel (Hz. Fahr-ı kâinat) yalnız has dervişlerin sultanı değildir. Kur'an fermanında nûn ve'l-kalemi âyeti onun tuğrasıdır.

78 — Eğer derviş isen dervişlere kem nazarla bakma. Zira Güneş, çıplaklara Altın işlemeli elbise verdiği halde kendisi çıplaktır.

79 — Fakr zamanında daha sömert ol. Asma dalı sonbaharda günden güne acze düşmüş bir derviş haline gelince altın saçmaya başlar.

80 — Bir karşılık alacağım diye cömertlik etmek himmet nazarında faiz yemektir. Çünkü bir veriyorsun, Allah'dan on istiyorsun.

81 — Kötüden iyilik gelmezse bu, onun yaradılışındandır. Onu ma'zur görmek lazımdır. Zira yılan arı gibi bal vermiyorsa ma'zurdur.

82 — Arı bir zaman âdeta bal yağdırır. Bununla beraber iğnesi de vardır. Onun şânında Ehra Rabbûke âyetinin nazil olduğuna bakma!

83 — Mümkün olduğu kadar elini bu dünya pisliğine bulandıрма. Dünya, şeytanın kullamp kirlettiği bir taharet taşıdır.

84 — Herkes dünyaya aşık. Biz ise gamdan azâdeyiz. Zira katı yürekli (köpek yürekli) sevgilinin gamını it canlı olanlar çeker.

85 — Bir haftalık artan ikbâl sevinme. Artması yüzünden noksana doğru giden iki haftalık aydır.

86 — Kene otunun bahardaki sür'ati gelişmesine bakma. Ekim ayındaki düşkünlüğünü gör.

87 — Çarh'dan öyle bir ikbâl istiyorsun ki edbâr olmasın. Çarhın kendisine bile böyle bir saâdet nasib olmamıştır. Zira yeni ayın ikbâli sırtının edbarı iledir.

88 — İkbâlin hiç bakası yoktur. Bunun ne kadar tecrübe etmişsindir. İkbâli tersine okursan «Lâ bekaa»dır; Oku (La bekaa, bekaası yoktur demektir).

89 — Gece pususuna yatmış zayıfların ok yağmurundan kork. Zira zayıflıktan feryad eden, inleyenin okunun açtığı yara, daha derin olur.

90 — Geceleri uyumayıp yağmur gibi kanlı yaş döken mazlumun âhından hazer et. Sen yatakta huzur içinde yatmışsın; ama onun göz yaş yağmuru sonra bir sel olur. (Seni ve hânımanımı silip süpürür.)

91 — İlahi kaza birisini felakete mahkûm etmişse bunu sen ta'cil etme. Zira arkasından birinin yere yuvarlandığını görürsün. O felâkete düşenin feryadı arşı titretir.

92 — Bir bijeni kuyuda habsetmiş isen sakın Afrasiyap gibi uyuma! Zira Rüstüm pusudadır ve kaftanının altında bir temah (zerre) vardır.

(Bijen İran kumandanlarından Giu'in oğlu ve Rüstem'in kız kardeşinin oğludur. Afrasiyabın kızı Menije'yi seviyordu. Bir gece herkes uyurken Mi-

jen'in köşküne gelmiş bunu duyan Afrasiyap onu yakalatarak bir zindana attırmıştı. Bu zindana BİJEN KUYUSU denir. Rüstem bunun işitince bir gece baskın yaparak Bijen'i kurtarmıştı).

93 — Sen, ipek böceği gibi sarhoş uyuyorsun. Bak senin incittiğin adam ateş böceği gibi gece uyanık, yana yana dolaşüyor.

94 — Bir köpeklik ettinse derhal pişman olup af dile (Afvuu de Bunların telaffuzu köpek havlamasına benzer). Bir köpek bile eğer pişman olursa afv diler.

95 — İhtiyarlayıp öldüğün zaman niçin seni ağlar görsünler. İşte çocuk da doğduğu zaman onu da ağlar görürler.

96 — Dünya seni Çarh'ın bir konuyu (hamel kuzu burcu. Güneş baharda bu burca girer) ile aldatıyor. Sen onun köşkünün temelini zemin öküzüne yüklediğinsin. (Dünyanın öküzün boynuzunda durduğu inancı).

97 — Zemin bir süt ninedir. Sen de bir çocuk. Sen onun sütünü içersen o senin kanını... Senin bütün kanın onun memelerinden emdiğin süttendir.

98 — Hırka üzerine vurulan yamalardan meydana gelen yazılar, eğer iyice okursan Levh-i Mahfuz'un remizleridir.

99 — Şarap içme. Zira o değerli insanların kanıdır. Toprak onları içmiş ve sonra asma dalından dışarıya komuştur.

100 — Yeryüzü zâlim insanların yüzünden zulmederek kazandığı ile kendini süsleyen zâlime benzer. İçi mezarlık dışı bağ-bahçedir.

101 — Horasan eğer Mekke olsaydı, onun en iyi ka'besi «Melikşah» olurdu. Semerkand bir felek olsaydı, en büyük yıldızı «Kadirhan» olurdu.

102 — «Kadirhan» bir gün geldi öldü. Semerkant matem tutup ağlamıyor. «Melikşah» da bir gün geldi öldü. Horasan onun arkasından ağlamayıp sızlamıyor.

103 — Melikşah su ve ateş idi. O su akıp gitti ve ateş söndü. Şimdi Isfahan'da kalan onun gölü ve toprağıdır.

104 — «Gürhan» evvelce «Sencer»e hücum etmişmiydi. Fakat ecel bir gece baskını verdi. «Gürhan» in yatak odası mezar. «Gür-hâne» oldu.

105 — «Hakani» hidayete ermek imkânını bulduğu için ne büyük devlete nail olmuştur. Onun bu mekanı karşısında yüz dane felsefi (feylesof, hükema) bir kızıl meteliğe değmez.

106 — Ey Hakani sen bir çocuksun. En iyi üstadın Dindir. Zend-Avesta'nın veya Zerdüşt ile Cehennem'in burada yeri yoktur.

107 — Din adamlarından doğru yolu öğren, feylesoflardan değil. Zira papağan Hind'den gelir. Onu kimse Hazran'dan aramaz.

108 — Farzları edaya çalış, sünnete uy, usul öğren mezhepleri oku! Muhihi ve onun şekilleri nedir; aklidesi ve akranı kim oluyor?

109 — Namazını yedi niyaz suyu ile abdest alıp öyle edâ et. Yoksa böyle abdest almayana kardeşlerimiz cünüp derler.

110 — İçinde yedi derya bulunan bir su ile abdest alınmış ve namaz kılmış olsa dahi ibâdetini vecd ve tehalük ile eda etmeyen insanın namazı namaz değildir.

111 — Eflatunun üç ilim (Rıyazi, Tabii, İlâhi) ile edâ ettiği ibadeti bir koca karı birâze dört rek'at ile yerine getirir ve onun iki misli sevaba nail olur.

112 — Bir fakih Eflatun'a müraccahdır. Çünkü gözü ağrıyan bir insanı Kâmilin bir göz hekimi Kirman'ın ilaç satan yüz attar (attarlar aynı zamanda ilaç satarlardı) mdan daha iyi tedavi eder.

113 — Bugün Şeriat göz hekimi için ilk dünya bir dükkandır. O yolun yolcuları en değerli göz ilacı (sürme) olan kühlü'l-cevâhiri o dükkânda bulmuşlardır.

114 — Eğer din sürmesi istiyorsan dükkânında meleklerin havan döğdükleri o insanın (Hz. Muhammed'in) huzurunda havaneli gibi hizmet kemerini bağla.

115 — Bütün dünya bu havan sesi ile dolu. Ama efendi bunu işitmiyor. Çünkü onun nasipsizlik kulağına dalalet civası aktılmıştır.

116 — Felek bile bir sürme havanıdır. Ancak sürme yapmayı men için sanki onu tersine çevirmişlerdir. (Hz. Muhammed'den sonra peygamber gelmez).